

Kære læser - har du mulighed for at støtte os?

POV er et uafhængigt medie, der er åbent for alle og støttet af vores læsere.

Vi vil ikke lukke vores indhold inde bag en betalingsmur, men det koster selvfølgelig at lave redigeret kvalitetsjournalistik.

Hvis du har mulighed for at støtte POV med et fast månedligt beløb, kan du hjælpe os med fortsat at udkomme.

Det kan du gøre nemt og direkte med Visa eller Mastercard ved at klikke her:

25 kr./md. →

50 kr./md. →

100 kr./md. →

POV. INTERNATIONAL
NYE STEMME, SYNSPUNKTER OG JOURNALISTIK - ONLINE HVER DAG - UGBREV HVER FREDAG

Gyldendal

Inger Christensens "Det" – en horisont vi ikke ser klart for tiden

af **Jakob Brønnum**

Publiceret 16/08/2019 i Bøger/Kulturhistorie

digtsamling *Det* (1969) i en ny udgave i anledning af 50 året for dens udgivelse. POV's litteraturredaktør Jakob Brønnum skriver om dens betydning fra Rifbjerg til Ulf Pilgaard, og sætter den ind i dele af den forståelseshorisont af kritisk tænkning, den blev til i – en horisont vi ikke ser så klart for tiden.

Der er flere grunde til, at det er en glæde, at Inger Christensens digtbog *Det* nu er genudsendt. Den for mig mest åbenlyse grund er, at mit nuværende eksemplar er vand- og kaffeskadet og i den grad trænger til at blive udskiftet.

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

Udgaveudgaveren er utvivlsomt, det er faktisk en udgave med den kolofonen. Skrifttypen og omslagets udformning er bevaret som i den oprindelige udgave, hvad det har været hele vejen igennem, men omslaget er af bedre kvalitet, rigtigt lækkert struktureret papir – i modsætning til de tidligere omslags glatte overflader. Og med titlen præget ind i papiret.

Verden før populismen

Den mest fundamentale grund til at glæde sig er imidlertid, at bogen minder os om verden, som den var før, populismens stemme fik fodfæste i det offentlige rum. Inger Christensens *Det* er nemlig essentielt kritisk tænkning-som-poesi. Nedenstående digt samler den samfundskritik, som i dag er forsvundet under forbrugets bedøvende trance:

En lykkelig maskine
En grusom fantasi
Et fantastisk spektakel
Et hjul der står stille
Man mærker det ikke
Man løber for livet
Et ord der slår til
Hundene gør

– Digtet Scenen – Universaliteter 8

Nye kræfters dominans i det offentlige rum har fået denne kritik til at virke gammeldags, denne Chaplin-agtige, futurismeprægede beskrivelse af verden som et hamsterhjul, man ikke opdager, man løber og løber og løber i. Men det er den ikke, den samler hele det 20.

Afslutningen, de gøende hunde, sammenfatter angsten, smerten, frygten, men også hånen af den, der ikke ser, han er del af hjulet. Indledningen griber fat i en tid fra industrialismens første store tid, hvor man var fascineret af maskinens på samme tid livgivende og potentielt dødbringende kraft.

Hvad er det for "et ord, der slår til", midt i det hele? Ja, det er det ord, der kunne sætte befrielsens proces i gang. Det er bevidstheden, fællesskabets ånd. Det!

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

I dag er Inger Christensens to senere digtøgger, *Ajudei* (1981) og *Sommerfugledalen* (1991), formentlig mere læst, de er kortere, ligeså smukke eller smukkere. Men det er *Det*, der lægger grunden til Inger Christensens mageløse poetiske evne og vilje til at forene det universelle og det flygtige, det partikulære, øjeblikket. Bogen fik en stor indflydelse på poesien i Nordeuropa, og den kan stadig fås i Sverige, England og Tyskland.

Scenen, Handlingen, Teksten

Bogen er opbygget i tre dele, Scenen, Handlingen, Teksten, som hver er opdelt i de samme otte underafsnit, hvoraf ovennævnte Universaliteter, er et af dem. Hver af underafsnittene har ligeledes otte afsnit, og det er de egentlige digte i bogen. Desuden er der en lang skabelsesagtigt voksende prolog og en epilog. Selve bogens hoveddel kaldes Logos. Vi har altså Prologos, Logos og Epilogos. At Inger Christensen bruger udtrykket Logos som overordnet titel på bogens tre hoveddele fortæller, at den også fra hendes side er anlagt som en universel verdenstyding.

Uden at vi skal komme mere dybdegående ind på antik filosofi, skal jeg nævne, at Platons betegnelse for verdens beskaffenhed netop er Logos, et udtryk, hvis filosofihistoriske betydning ikke kan undervurderes. Udtrykket har en lang række associerede betydninger, herunder fornuft og tale. I vor tid vil man gennem Wittgenstein og den sprogvidenskab, der havde sit absolutte højdepunkt netop, da Inger Christensen skrev *Det*, forstå Logos i retning af sprog og menneskets sprogligt bærede bevidsthed. Det er derfor, der er logisk (!) for Inger Christensen forstå sin teksts centrale krop som Logos.

Inger Christensens *Det* (og *Alfabet* og *Sommerfugledalen*) er, hvad man kalder systemdigtning, men den er også del af den såkaldt strukturalistiske strømning i litteraturen og humanvidenskaberne.

I 1960'erne og til dels 1970'erne var en ny måde at forstå virkeligheden på dominerende i de humanistiske videnskaber, nemlig semantikken eller rettere [semiotikken](#), eller så enhver kan forstå det:

Tegnvidenskaben. I stedet for at forstå verdens essentialistisk, altså med dens beskaffenhed som noget en gang givet – nogle er rige, nogle er fattige, nogle er dumme, nogle er kloge, nogle er grimme, nogle er smukke – ser man verdensbilleder samlet som ”tegnsystemer”,

---

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

[CLAUDE LEVY-SOLLAUSS](#), der oplyste, at det var nogle af dem, der gennem adfærden i de Stillehavsfolk, hvis sociale systemer, han studerede, som bedst kunne forstås, hvis man satte sig udover den konkrete, traditionelle adfærd hos de enkelte folk og sammenlignede den overordnet, systematisk, eller rettere semantisk, som tegnsystemer.

Det er disse tværgående indsigter Inger Christensen på den mest suveræne vis i *Det* forløser i små 250 siders tindrende poesi-og-samfundskritik:

1. *De går ud i en ørken og møder energien*
  2. *Tid der i det store og hele kun kan måles i liv*
  3. *F.eks. er ordet øde i sig selv et dementi af sig selv*
  4. *Varmen. Det osmotiske tryk mellem kroppen og luften forsvinder*
  5. *Et menneske lavet af sand. Et menneske der sætter en ørken af sand i bevægelse*
  6. *Alverdens stoffer i kroppen. En rus der producerer vores kærlighed*
- Digtet Handlingen – Konnexiteter, 1

Teksten viser, at ingen videnskab, intet forståelsesunivers, er bogen fremmed, heller ikke naturvidenskabens.

Digtet befinder sig det meste af tiden i den naturvidenskabelige sfære. Det er en central pointe i den form for tænkning og erkendelse, som bogen er udtryk for, at forskellige videnskaber kommer til forskellige resultater, når de studerer det samme, eftersom deres metoder er forskellige.

Det er sådan noget, der er gået fuldstændig hen over hovedet på den populistiske fløj af den forrige regering, som ville have afvist det som

stor, stor skade for samfundets sammenhængskraft.

I lande som Ungarn, Brasilien og Tyrkiet er bunden gået ud af videnskabeligheden som samfundets fælles erkendelsesgrundsslag af samme grund.

Samtidig rummer accepten af, at verden kan aflæses og forstås i strukturelle systemer en accept af muligheden for en radikal, politisk-menneskelig samfundskritik, der virker *indenfor* samfundets magtdistribution, og det er først og fremmest den, det er lykkedes markedstænkningen og dens uhellige alliance med populismen at

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

magt. Men disse magtudsøvelser var så meget tværende, at de fremstod som glødende venstreorienteret. I 1970'erne havde den været mainstream.

Inger Christensens *Det* minder os på den mest elegante måde om, hvad sand tankefrihed er. På den mest gennemgribende overbevisende måde gennem 250 siders ren poesi.

Hvordan få begyndt en uafsluttelig helhed?

Men når verden er et tegnsystem i princippet uden begyndelse og slutning, kan man stå i den problemstilling, at man ikke ved, hvordan man skal få begyndt. Rifbjerg har en roman fra 1972, altså tre år efter *Det*, hvor han godmodigt gør grin med indledningen hos Inger Christensen, *R.R.* hedder romanen. Rifbjerg lader sin hovedperson vokse frem i sproget, ligesom Inger Christensen lader Logos – Det – vokse frem i sin prologiske indledning.

Rifbjerg begynder sådan her:

"Lad os nu se på R.R. Lad os nu se, om R.R. eksisterer. Om R.R. er ... det er nødvendigt at spørge, om vi med en vis sikkerhed kan regne med, at R.R. findes. Kan han ses, kan vi se ham? Kan jeg se ham? ... Ikke alene ved jeg, at han eksisterer, jeg kender ham indefra. Jeg er R.R. når det passer mig."

Inger Christensen indleder sådan, en helt tætbeskrevet førsteside:

"Det. Det var det. Så er det begyndt. Det er. Det bliver ved. Bevæger sig. Videre. Bliver til. Bliver til det og det og det. Går videre end det ..."

Men det gik videre end det. I et af datidens underholdningsprogrammer – jeg husker ganske enkelt ikke, om det var Uha-Uha eller Hov-Hov eller noget tredje, og jeg vil heller ikke påstå, at jeg husker, om det var radio eller tv – blev der lavet en sketch med *Det*. Det må vist være den eneste digtsamling, det er overgået.

Vita Andersens *Tryghedsnarkomaner* har mig bekendt ikke fået æren, og Yahya Hassans bog er nok ikke noget at gøre grin med, alt taget i betragtning.

Sketchen gik nogenlunde sådan her:

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger](#).

Jeg accepterer

Dogmanderen bliver endnu mere lovligt. Pilgaard kan ikke huske titlen.

De står lidt og byder ind med småord, uden at komme i samtale, og Pilgaard afslutter samtalen med den udødelige bemærkning: ”Nå, lad mig bare få for 2,25 i frimærker.”

Inger Christensen: Det
Gyldendal, 240 sider, 195,95

Foto: Omslaget, Gyldendal.

FACEBOOK

TWITTER

LINKEDIN

PINTEREST

TAGS:

ALFABET

DET

INGER CHRISTENSEN

KRITISK TÆNKNING

SOMMERFUGLEDALEN

STRUKTURALISME

SYSTEMDIGTNING

**DU KAN MÅSKE OGSÅ VÆRE
INTERESSERET I FØLGENDE:**

**I et forhold – Sort Lyrik og
Samvittighed gør integration
det igen (og igen)**

**En by der er blød
som en krop**

JAKOB BRØNNUM   SENESTE ARTIKLER

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker.
[Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

kr.)

De senere bøger:

Bowie - Rockmusikeren som eksistensdigter
(2018)

Øjeblikkets tredje tilstand (digte, 2018)

Nøjsomhedens tivoli (digte, 2017)

Matthæuseffekten (essay, 2017)

Den sidste passion (digte, 2017)

Lysåret (haikudigte, 2016)

Fortællinger fra undergrunden (noveller,
2016)

Pengeguden (essay, 2026)

Porten til den indre by (digte, 2016)

Argumenter mod døden (essay, 2015)

Langsomheden 1.0 (digte, 2015)

Malmö by night (digte, 2014)

Sange ved himlens port (Dylan-bog, 2014)

Hjemmeside:

<https://sites.google.com/site/jakobbroennumshjemmeside/>

Jakob Brønnum er født og opvokset på Frederiksberg. Han har HumBas fra RUC og er cand. theol. fra Århus Universitet. Jakob Brønnum er en ofte anvendt foredragsholder (se hans foredrag på <http://www.sogneaften.dk/jakobbroennum.htm>). Han bor i dag i Örebro i

Johannesskolen på Frederiksberg) er lektor og forsker ved socionomuddannelsen på universitetet i Örebro. Jakob Brønnum er redaktør af nettidsskriftet Den smalle bog, som han grundlagde 2016 samt af et teologisk/fagpolitisk tidsskrift. Han har siddet i bestyrelsen for Dansk Forfatterforening og i styregruppen for BogForum. Han har været formand for Den skønlitterære gruppe i forfatterforeningen og for den internationale forfatterforeningsorganisation Baltic Writer's Council. Han har skrevet for bl.a. Aarhus

POV International anvender cookies til at optimere oplevelsen på siden og til at indsamle statistikker. [Indstillinger.](#)

Jeg accepterer

POV International skriver Jakob Brønnum kulturstof og om etiske og eksistentielle problemstillinger.

P O V   A B O N N E N T

Vil du støtte vores journalistik og uafhængige ekspertanalyser i et medie, hvor ordet også er dit?

Har du mulighed for at støtte POV med et fast månedligt beløb på 25, 50, eller 100 kr., kan du gøre det direkte med Visa eller Mastercard.

Det er nemt og hurtigt, og aftalen kan opsiges med øjeblikkelig virkning.

25 kr.

50 kr.

100 kr.

Støt POV med MobilePay